

Predmet: Lovas (Ljuban Devetak i dr.)

Broj predmeta: K. Po2 br. 22/10

Glavni pretres 25.04.2012.

Izveštaj: adv. Marina Kljaić, punomoćnik oštećenih

Završna reč branioca optuženog Ljubana Devetaka

U završnoj reči, branilac optuženog Ljubana Devetaka istakao je da ne postoji ni jedan dokaz da je njegov branjenik počinio krivično delo ratni zločin protiv civilnog stanovništva, radnjama koje mu se preciziranom optužnicom stavljaju na teret, a prevashodno da je bio samozvani komandant sela. Takođe, branilac smatra da nije utvrđeno kojoj vojnoj formaciji je pripadao, pa stoga, kao civil, i ne može odgovarati za krivično delo ratni zločin protiv civilnog stanovništva. Smatra da su sve snage koje su se nalazile u Lovasu bile u sastavu, ili pod komandom JNA, te da nije bilo moguće delovati van njih. Zbog toga optuženi Devetak, kao direktor Zemljoradničke zadruge, nije mogao nikome naređivati, niti je na toj funkciji mogao imati neograničena vojna i civilna ovlašćenja. Za događanja u Lovasu odgovoran je Dušan Lončar, komandant Druge pešadijske gardijske motorizovane brigade, jer je njegova naredba za napad na Lovas - naredba za izvršenje zločina. Optužnicom se sva krivica prebacuje na ljude koji su bili na samom začelju događaja, a jedino je tužilaštvu poznato zašto optužnicom nisu obuhvaćeni odgovorni iz JNA, iako za to postoje materijalni dokazi u spisima predmeta. Analizirajući iskaze brojnih svedoka koji terete njegovog branjenika, iste ocenjuje kao neprihvatljive, i svedoke smatra instruisanim, posebno iz razloga što su mnogi prvi put dali svoj iskaz tek na glavnom pretresu. Kao neprihvatljiv ocenjuje i iskaz optuženog Aleksandra Nikolaidisa kojim se tereti njegov branjenik, jer je takav iskaz Nikolaidis dao tek nakon razgovora sa Tužilaštvom za ratne zločine. Nakon oslobođenja Lovasa bilo je neophodno oživeti rad Zemljoradničke zadruge, što je optuženi Devetak jedino i radio. Na dan napada, 10.10.1991. godine, Devetak nije bio u Lovasu. Tog dana nije bilo privođenja civila u prostor Zemljoradničke zadruge radi njihovog kasnijeg zatvaranja, već je to bio samo nastavak vojne akcije, kojom je bilo potrebno utvrditi njihov identitet, pa su iz tog razloga civili pozvani u Zadrugu. Niko od svedoka, izjašnjavajući se o tom privođenju, nije izjavio da ga je priveo Devetak, već da su to radila druga lica. Uostalom, nakon oslobođenja Lovasa, vojnu vlast u selu vršili su pripadnici TO Valjevo, dok je dobrovoljačka oružana grupa „Dušan Silni“ imala svog komandanta Milorada Bastaju. Civili zatvarani u podrum Mesne zajednice nikada nisu bili u nadležnosti optuženog, jer je predsednik Mesne zajednice bio Đuro Prodanović. Devetak nije naredio obeležavanje hrvatskih kuća belim tkaninama - to je urađeno pre nego što je on došao u Lovas, ali ne iz diskriminatorskih razloga. Kuće su obeležavane da bi vojska znala da su iste već pregledane i da u njima nema ni pripadnika neprijateljskih vojnih formacija ni oružja, što svojim iskazima potvrđuje više svedoka. Takođe nije naredio da meštani hrvatske nacionalnosti, iz diskriminatorskih razloga, moraju nositi bele trake oko ruke. Trake su nošene iz bezbednosnih razloga, da bi na osnovu njih vojnici znali da se radi o meštanima Lovasa. Terećenje Devetaka da je uveo prinudni rad, takođe je neosnovano, jer se u konkretnom slučaju radilo o obavljanju redovnih poljoprivrednih radova, pre svega o ubiranju letine, što je bilo u interesu svih. Meštani koji su obavljali radove imali su oružanu pratnju radi vlastite bezbednosti. Nije dokazano da je njegov branjenik naređivao privođenje, ispitivanje, zlostavljanje i ubistva civila. Njegov branjenik nije ni na koji način učestvovao u donošenju odluke o zatvaranju civila 17.11.1991. godine u prostoru Zemljoradničke zadruge i korišćenju istih kao živog štita u akciji pretresa

terena. Jedina njegova uloga u ovom događaju je spašavanje određenog broja zatvorenih civila koje je uspeo da izvede iz dvorišta Zadruge. Imajući u vidu sve navedeno, branilac optuženog Ljubana Devetaka predlaže donošenje oslobađajuće presude.

Završna reč branioca optuženih Milana Devčića, Dragana Bačića i Saše Stojanovića

U završnoj reči, branilac optuženog Milana Devčića istakao je da tokom postupka, ni po jednoj tački precizirane optužnice, tužilaštvo nije dokazalo krivicu njegovog branjenika. Optuženi nije bio deo lokalne samoproklamovane vlasti, jer je akciju oslobađanja sela izvela JNA, odnosno pripadnici TO Valjevo, što je vidljivo iz borbenog izveštaja Prve gardijske motorizovane divizije, nakon čega su uspostavili civilnu vlast. Milan Devčić je postao komandir stanice milicije u Lovasu krajem oktobra meseca 1991. godine, što je potvrđeno iskazom svedoka Borisava Bogunovića, koji je u to vreme bio Ministar policije u vladi SAO Slavonije, Baranje i Zapadnog Srema. Bogunović je naveo da je Devčić postavljen za komandira milicije nakon što je, 23.10.1991. godine, poginuo dotadašnji komandir Milorad Vorkapić. Ovu činjenicu potvrđuju svojim iskazima i brojni svedoci, meštani Lovasa, označavajući Devčića kao komandira milicije, ali u kasnijem periodu. Pre oslobađanja Lovasa, isti je imao organizovanu odbranu koju su činili meštani, kao pripadnici hrvatskih oružanih snaga – Zbora narodne garde. Stoga njegov branjenik, kao komandir milicije, nije činio ništa nezakonito kada je ispitivao pojedine meštane na okolnosti posedovanja oružja. Okupljanje meštana Lovasa u Zemljoradničku zadrugu 10.10.1991. godine, naredili su pripadnici 2. pgmbr, jer je to bilo u toku samog napada na selo, i u tome njegov branjenik nije imao nikakvog učešća. Takođe nije imao nikakvu komandnu ulogu nad pripadnicima dobrovoljačke grupe „Dušan Silni“, jer je ista bila u sklopu JNA, odnosno 2. pgmbr, što svojim iskazima potvrđuju svedoci, pripadnici grupe, navodeći da su imali svoje komandire. Obeležavanje kuća belim tkaninama i nošenje belih traka oko ruku nije nikakva diskriminatorska mera - to je bio uobičajen način obeležavanja meštana u cilju njihove bezbednosti. Optuženi Devčić nije nikada mučio civile, a iskaz svedoka Petra Vulete, da ga je optuženi udario nogom u rebra, ne može se prihvatiti. Isti svedok tu činjenicu nije naveo u svom iskazu koji je dao haškim istražiteljima, niti je ponudio odgovarajuću medicinsku dokumentaciju kao dokaz svojih navoda. Ovaj svedok je svedočio putem video-konferencijske veze, pa optuženi nije imao mogućnost da se suoči sa ovim svedokom, čime mu je uskraćeno pravo na odbranu. Ni ostali svedoci, kao npr. Đuro Antolović i Đuro Filić, nisu ponudili odgovarajuću medicinsku dokumentaciju o povredama koje im je navodno naneo optuženi, nisu se pridružili krivičnom gonjenju niti istakli imovinsko-pravni zahtev, što sve ukazuje na činjenicu da su njihovi iskazi neistiniti. Predlaže da sud u odnosu na optuženog Milana Devčića donese oslobađajuću presudu.

Nije dokazano da su optuženi Stojanović i Bačić izvršili krivično delo za koje se terete. Njih dvojica nisu bili pripadnici dobrovoljačke grupe „Dušan Silni“, već su u Lovas došli samo da bi dobili potvrdu o svom boravku na ratištu, što im je, kao nezaposlenima, moglo biti od pomoći prilikom zapošljavanja. Kolonu civila na minsko polje vodili su pripadnici TO Valjevo a ne oni. Tokom postupka, nije na pouzdan način utvrđeno da im je bilo ko naredio da se priključe vojnicima koji su vodili kolonu civila, niti im je rečeno da će se prilikom pretresa terena vršiti i razminiranje. Nisu imali nikakvih saznanja o postojanju minskog polja. Optuženi Saša Stojanović nije naređivao civilima da vrše razminiranje preostalih neeksplodiranih mina. On je samo davao instrukcije civilima koji su se zatekli u minskom polju, kako da razminiraju preostale mine, da bi

1

mogli bezbedno izaći iz polja. Na ovakav zaključak upućuje i iskaz svedoka-oštećenog Vlade Bošnjakovića, koji je vrlo jasno naveo da mu niko nije naredio da vrši razminiranje, već da je to učinio samoinicijativno, jer je procenio da to može uraditi „grickalicom“ koju je imao. Stoga predlaže sudu donošenje oslobađajuće presude u odnosu na optužene Sašu Stojanovića i Dragana Bačića.

Završna reč branioca optuženog Milana Radojčića

U uvodnom delu završne reči, branilac optuženog Milana Devčića istakao je da je bez presedana količina dokaza izvedenih u ovom postupku, ocenjujući ih kao nekvalitetne, jer bi u suprotnom odavno bila donesena pravosnažna presuda. Sudsko veće je tokom čitavog postupka vršilo istragu, jer ista nije urađena na zadovoljavajući način. Ukazuje da Tužilaštvo za ratne zločine namerno nije procesuiralo više vojne strukture koje smatra odgovornim za zločin u Lovasu, već da je čitava optužnica samo pokušaj tužilaštva da optužene, tadašnje meštane Lovasa i dobrovoljce, prikaže kao odgovorne, koji su uspeali da se svojim ponašanjem, nametnu čitavoj vojsci kao komandanti. Pripadnici dobrovoljačke grupe „Dušan Silni“ ušli su u sastav 2 pgmbr, i vojska je, obzirom na svoju brojnost na tom području, u svakom trenutku mogla da ih razoruža, što je uostalom i učinila u trenutku kada joj je to odgovaralo. U Lovasu su dobrovoljcima komandovali Milorad Bastaja, Ljuba Jelić i Bata Mihajlović, koji su svedoci tužilaštva. Ljuba Jelić se u ovom postupku pojavljuje kao ključni svedok tužilaštva, mada nema nikakav kredibilitet, jer mu je svedočenje usmereno isključivo na izbegavanje vlastite krivične odgovornosti. Njegovog branjenika, na mesto komandanta TO Lovas, postavio je nakon 20.10.1991. godine potpukovnik Kovač, što je još jedan dokaz da je vojska imala punu kontrolu u Lovasu i o svemu odlučivala. Takođe, niko od svedoka nije naveo da mu je optuženi Radojčić izdao bilo kakvo vojno naređenje, a mnogi nisu ni znali koju je funkciju imao u inkriminisanoj periodu. Dovođenje meštana Lovasa 10.10.1991. godine u dvorište Zemljoradničke zadruge vršeno je samo radi provere da li su isti pripadnici hrvatskih oružanih formacija. Optuženi nije imao nikakvu kontrolu nad zatvorom koji se nalazio u podrumu Mesne zajednice. Zatvor su do 16.10.1991. godine kontrolisali pripadnici odreda „Dušan Silni“, a kasnije pripadnici TO Valjevo. U prilog ovoj tvrdnji je iskaz više svedoka i optuženog Kosijera, koji Ljubu Jelića, pripadnika odreda „Dušan Silni“, označavaju kao upravnika zatvora. Istu činjenicu posredno potvrđuje i optuženi Darko Perić, navodeći da mu je, po dolasku u Lovas 17.10.1991. godine, optuženi Miodrag Dimitrijević, pored ostalog, naredio da obezbeđuje i zatvor.